

یلدا یک دقیقه یا یک شب نیست یک فرهنگ است

اجرا می‌شود و نمایانگر غنای فرهنگی این کشور است. شب چله یا شب یلدا همواره به‌عنوان روز شناخته می‌شود. در این شب، خانواده‌ها برای گرامی‌داشت یاد عزیزان از دست‌رفته، به قیود فرهنگی و اعتقادی خود پایبند می‌مانند.

خواندن دیوان حافظ و شاهنامه‌خوانی، این مراسم را با رنگ و بویی خاص می‌بخشد و سبب گسترش مفاهیم فرهنگی و تاریخی در ذهن و دل ایرانیان می‌شود. این ابیات جاودانه، در این آداب‌ورسوم، حامل پیام‌های اخلاقی و فلسفی هستند که همچنان در دنیای امروزی ما نقش ایفا می‌کنند.

همچنین یلدا فرصتی است برای انتقال ارزش‌ها و فرهنگ‌های غنی به نسل‌های آینده، در طی این شب، خانواده‌ها به یاد اجداد خود، داستان‌ها و حکایت‌های فراموش شده را بازگو می‌کنند و ساعت‌ها به تبادل اندیشه، تجربه و آموزه‌های خود می‌پردازند. این گونه، نه‌تنها ادبیات و فرهنگ سرزمین خود را زنده نگه می‌دارند؛ بلکه احساس هویت و تعلق به فرهنگ غنی ایران را در وجود نسل جوان تر نهادینه می‌کنند؛ بنابراین، یلدا فراتر از یک جشن و یک دقیقه، یک فرهنگ عمیق و زنده است که در دل تاریخ و هویت ایرانیان ریشه دوانیده و همواره باگذشت زمان، زنده و پویا باقی‌مانده است. این شب، آکنده از عشق، یادآوری پیوندهای عاطفی و فرهنگی است که موجب تقویت و تداوم آنها در بافت اجتماعی می‌شود.

به‌واقع یلدا نه‌تنها یک فرصت برای تقسیم شادی و سنت‌هاست، بلکه یک مهمانی برای پیوند عمیق‌تر با دل و خاطرات مشترک است.

خود ادامه داده و به‌نوعی ماندگارتر نیز شده است. آداب‌ورسوم یلدا به نوبه خود از گذشتگان، مادرزنگ‌ها و پدرزنگ‌ها سینه‌به‌سینه منتقل شده و به فرصتی برای دورهمی و دست‌یوسی بزرگ‌تراها تبدیل شده است. ایرانیان باستان به آتش به‌عنوان یک عنصر مقدس نگاه می‌کردند و بر این اعتقاد بودند که آتش مانع از ورود نیروهای نحسی و پلیدی به خانه می‌شود. این نگاه بنان مناسبت که برپاکردن آتش، نه‌تنها رویه‌ای برای دور هم جمع‌شدن بود؛ بلکه نماد محافظت و نیک‌بختی نیز به شمار می‌رفت. این رسم در حال حاضر در بسیاری از مناطق سراسر ایران، با ترتیب‌دادن کرسی و نشستن دور آن، شکل دیگری به خود گرفته است.

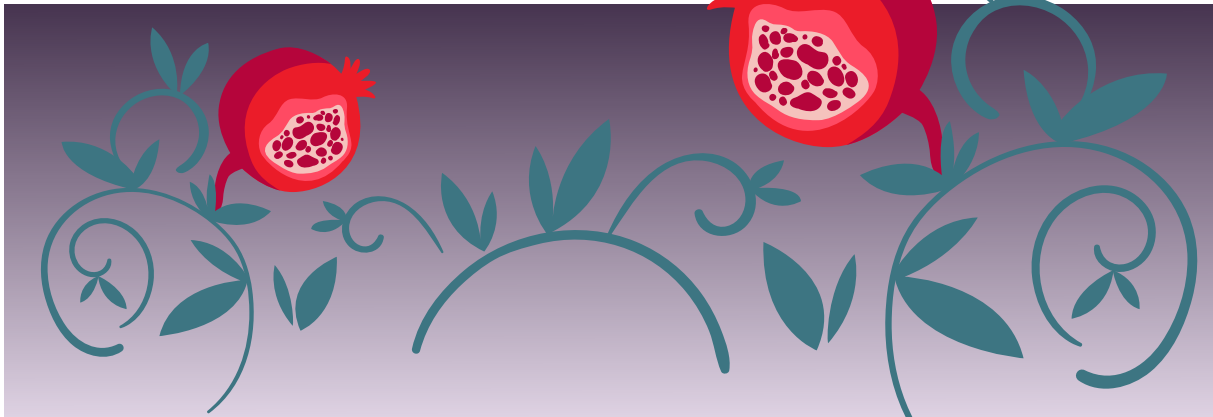
بر اساس نوشته مرحوم هاشم رضی، یکی از پژوهشگران ارزنده کشور، با پرتو آتش اهریمنان به دست ایرانیان باستان از میان می‌روند، و به نورافشانی آتش در شب یلدا، مردم دور هم جمع می‌شوند و سفره‌ای مملو از میوه‌های خشک و تازه و تنقلات را برپا می‌کنند.

این سفره برای ایرانیان مقدس و بالززش است و میوه‌ها به‌عنوان نمادی از نعمت و باروری در فصول آینده، جایگاهی ویژه دارند. ایل‌های مختلف و خانواده‌های ایرانی با رسیدن این شب، علاوه بر گردهمایی، به تبادل هدایا برای تازه‌عروسان نیز می‌پردازند. این هدایای ویژه شامل میوه‌هایی، چون انار، هندوانه و شیرینی می‌شود که به خانه عروس برده می‌شود. به طور مشابه، خانواده عروس نیز به تازه‌داماد خود هدایایی تهیه می‌کنند که این سنت زیبا، در شهرهای مختلف ایران به شیوه‌های متنوعی

با نزدیک‌شدن به شب یلدا یا همان شب چله، این فرصتی است تا به یکی از زیباترین و کهن‌ترین برگ‌های فرهنگ و تمدن ایرانیان پرداخته و به بررسی آداب‌ورسوم و معانی این شب شگفت‌انگیز بپردازیم. شب یلدا که ریشه‌های آن به ۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح برمی‌گردد، زمان جشن‌گرفتن بلندترین شب سال و آغاز دوباره تولد خورشید است. این مراسم با زیبایی و سادگی خود، نمادی از اتحاد خانواده و ارتباط با خویشاوندان به شمار می‌رود. به گزارش صلواوسیما، شب یلدا دو سال پیش به طور مشترک با کشور افغانستان به‌عنوان میراث ناملموس در یونسکو ثبت جهانی شده است. این قدم مهم، اهتمام جهانی به حفظ و ترویج فرهنگ‌های غنی و متنوع را نمایان می‌سازد. یلدا واژه‌ای است که از زبان سریانی به معنای تولد و میلاد مشتق شده است.

ابوریحان بیرونی در کتاب معروف خود، «اترالیالقیه»، از آن به‌عنوان میلاد اکبر یا میلاد خورشید یاد می‌کند. شب چله به آخرین شب پاییز تعلق دارد و به‌عنوان آغاز ورود زمستان و شروع انقلاب زمستانی، در کنار چهل روز سحر و جادو، شناخته می‌شود.

در ایران، آمدن زمستان با آداب و رسومی پر از زیبایی و داستان‌های کهن همراه است. مراسم شب‌نشینی در شب یلدا، یکی از باغفلمت‌ترین و سنتی‌ترین مراسم‌های متداول در این سرزمین است. این مراسم که همچنان در قلب خانواده‌های ایرانی زنده است، به شکلی نمایشگر عشق، محبت و پیوستگی میان نسل‌ها است. آداب‌ورسوم این شب، از دیرباز تا امروز به حیات

یلدا؛ پل زدن به نور از دل تاریکی

تلاش و همبستگی ما در برابر سرما و تاریکی است. شاعران بزرگ، چون حافظ و سعدی، در اشعارشان راز و رمزه‌های شب یلدا را گنجینه‌داند. در این شب، صفحات کتاب‌هایشان را ورق می‌زنیم و زنده‌دلانه به ته‌های و دل‌تنگی‌های زندگی فکر می‌کنیم. هر غزل، به مانند شعله‌ای در دل شب، بر افروزنده امید به روزهای روشن‌تری می‌شود. شب یلدا، فصلی از زندگی است که به ما یادآوری می‌کند محبت و دوستی دو روی سکه خیات‌اند. در این شب طولانی، در کنار هم می‌نشینیم، قصه‌های کهن را مرور می‌کنیم و گاه با خنده‌های شیرین، با اشک‌هایی در گوشه‌چشم، به شوق طلوع خورشید صبح فردا، آمیدی نو را در دل‌های خود می‌کاریم. در این جشن، درسی نهفته است: درسی از دوستی و نزدیکی، از قدرشناسی و تجربه مشترک. یلدا نه تنها آغاز زمستان، بلکه

تلاش و همبستگی ما در برابر سرما و تاریکی است. شاعران بزرگ، چون حافظ و سعدی، در اشعارشان راز و رمزه‌های شب یلدا را گنجینه‌داند. در این شب، صفحات کتاب‌هایشان را ورق می‌زنیم و زنده‌دلانه به ته‌های و دل‌تنگی‌های زندگی فکر می‌کنیم. هر غزل، به مانند شعله‌ای در دل شب، بر افروزنده امید به روزهای روشن‌تری می‌شود. شب یلدا، فصلی از زندگی است که به ما یادآوری می‌کند محبت و دوستی دو روی سکه خیات‌اند. در این شب طولانی، در کنار هم می‌نشینیم، قصه‌های کهن را مرور می‌کنیم و گاه با خنده‌های شیرین، با اشک‌هایی در گوشه‌چشم، به شوق طلوع خورشید صبح فردا، آمیدی نو را در دل‌های خود می‌کاریم. در این جشن، درسی نهفته است: درسی از دوستی و نزدیکی، از قدرشناسی و تجربه مشترک. یلدا نه تنها آغاز زمستان، بلکه

در دل تاریکی‌ها، این یلداست که می‌درخشد؛ شبی که آسمان با ستارگانی چون دانه‌های مروارید فرش شده و زمین در جشن ترنم‌های خوشی و امید به استقبال آن می‌شاید. این شب، بلندترین شب سال، بهانه‌ای است برای گردهمایی‌های گرم خانواده‌ها و دوستان، و یادآور پیوندهای عمیق انسانی که در سایه‌سار سنت‌ها و آداب کهن ایرانی شکل می‌گیرد. سفره یلدا با رنگ‌های شاداب و عطر چشمان یگانه‌اش، ما را به تماشای معجزه‌های طبیعت دعوت می‌کند. هندوانه، با سرخی دل‌رایش، نماد گرما و ششوق، و انار، با دانه‌های درخشانش، نمایانگر باروری و امید به آینده‌ای پرثمر است. همراه با آجیل و میوه‌های خشک، این سفره آینه‌ای از

اصفهان امروز
سید مهدی موسوی

از یلدای فرهنگی تا یلدای رسانه‌ای

ب‌جای صورت واحد رسانه‌ای مانند هویت واقعی خودش در هر منطقه و هر خانواده‌ای شکل خاص خودش را داشت. ما تنوع یک آیین را به راحتی از دست‌داده‌ایم و در چهارچوب مشخص رسانه، شب چله خود را نیز سبزی می‌کنیم. ایراد این کار این است که اگر روزی رسانه دست از نگاه به این مراسم برداشت به راحتی از میان ما محو می‌شود. رسانه هر گونه دخل و تصرفی را مایل بود انجام می‌دهد و ما به‌عنوان تاریخ فرهنگ، آن را پاس می‌داریم. بد نیست امسال پرسش ما از پدرزنگ‌ها و مادرزنگ‌ها این باشد که یلدای آنها چه شکلی بوده و با یلدای ما چه تفاوتی دارد؟ این یادداشت را برای این نوشته که حداقل در این مورد یادمان نگاه‌زادگام تقریباً با یلدای این سال‌های رسانه، بسیار تفاوت دارد.

اتار و لبو هم در این مجموعه حضور داشته‌اند. فال حافظ هم برای کسانی که تمام سال نه حافظ را می‌شناسند و نه شیراز را، واجب می‌شود. باین‌وجود، شب‌نشینی چله با همه مختصاتی که در رسانه‌ها، امروز تبلیغ و معرفی می‌گردد، عمرش بیشتر به خود این رسانه‌ها بر می‌گردد. رسانه‌ها از نکته‌های فرهنگ عامه که البته ریشه چندهزارساله دارد، صورت دلخواه خود را می‌سازد. امروز رسانه به ما می‌گوید کدام زمان را چگونه گرامی بداریم؟ کنایه‌یک از ما پای صحبت مادرزنگ‌ها و پدرزنگ‌ها ننشسته‌ایم و از آنها پرسیده‌ایم که یلدا چیست؟ شما یلدا را چگونه می‌شناختید؟ و چه می‌کردید؟ رسانه خیلی راحت، سبک زندگی ما را شکل می‌دهد و ما بدون آنکه دقت بگیریم در این سیل رسانه‌ای، خودمان را فرار می‌دهیم. ای کاش یلدا

جمعه ۲۳ آذرماه از قطار اصفهان مشهد در ایستگاه مشهد امام مهربانی‌ها پیاده شدم و برای رفتن به حسینیه اصفهانی‌ها، ماشین دستری را برای کل خانواده کرایه کردم. در طول مسیر، راننده پرسشی که کرد درباره آبوهوای اصفهان بسود و بعد گریزی به گرمای مشهد زد و از آنجا به دوران کودکی خودش رفت و گفت: ما که بچه بودیم باید شب چله هندوانه را نصف روز زیر کرسی می‌گذاشتیم؛ ولی الان چی؟! هوا هوای شب عید است! البته مشهد بیست و چهار ساعت بعد چنان سرد شد که فکر کنم آقای راننده امسال هم باید دنبال کرسی باشد! خلاصه کرسی و هندوانه و شب چله هشتین قدیمی بوده‌اند. البته

اصفهان امروز
سید مهدی موسوی

شب‌ی برسر سفره خاطرات یلدایی

سال از من گرفت و مرا به پستی خاطراتی بود که مادر بزرگ ناقل آن بود. در همین حال و احوال، اهمیت یلدا و درایت ایرانیان قدیم در خلق و ابتکار چنین سنت‌های زیبا و زندگی ساز بیشتر بر من نمایان شد و بیشتر فهمیدم: شب یلدای ایرانی‌ها، نشان می‌دهد چقدر فرهنگ‌عامه و باورمندی‌های ریشه تپنده در رفتارها و اندیشه‌های ایرانیان غنی و سرشار از حکمت و معرفت بوده و چه اندازه این نوع اجتماعات و دوره‌های، در تألیف قلوب و ترویج فرهنگ مهرورزی و همنوع دوستی و بازتولید اکسیر محبت در بین یکدیگر به‌ویژه در خانه‌ها و خانواده‌ها و نسل‌ها پررنگ بوده است. «یلدا» نشانه فهم و ادراک عمیق ایرانیان از عنصر وقت‌شناسی هم می‌تواند باشد. سهم مهم عنصر زمان، نزد مردم برای تنظیم برنامه‌ها و تقویم مناسبت‌ها و رویدادها قابل‌تأمل است.

«یلدا» نشانه خلاقیت ایرانی‌ها در فرصت‌سازی از هر موقعیت مکانی و زمانی برای خلق لحظه‌هایی با هم بودن و در کنار هم بودن و بند دادن و بند پذیرفتن و شکرگزاری‌ها و قدرشناسی‌هاست. «یلدا» رهیافتی لطیف برای تحکیم بنیان خانواده و تکریم بزرگ‌تراها و تشخیص بخشیدن به کوچک‌تراها و اجرام به افراد کوچک و بزرگی است که در پناه چتر مهربانی خانواده تجلی می‌یابد. یلدا یعنی تذکار و یادآوری آمدادی برای ورود به اوج فصل سرما و ایستادگی در برابر پادحای تند و ویرانگر زمهریر و امید رسیدن به فصل بهار و موسم شگفتن‌ها و شگوفایی‌ها.

از آن روزها در ذهن ندارد؛ اما وقتی لب به سخن گشود، باور نمی‌کردیم کوله باوری از حرف‌های ناگفته را سال‌هاست در دل نهان کرده باشد. شاید مترصد موقعیتی بود تا آنها را بازگو کند. ابتدا از کودکی و نوجوانی و از خانه پدری‌اش گفت.

از خانه‌های موسوم به همسایه‌داری آن دوران. از رنج فقر و بی امکاناتی و محرومیت‌هایی که حتی تصور آن هم ناممکن است. از چگونگی تأمین آب شرب در آب‌انبارهای قدیمی که گاهی بیش از چهل پله داشت.

از شکل و شمایل حوض‌خانه‌ها، حمام‌های و خزینه‌های عمومی در دل گرما و سرمای خشک کویر. از روزگار قالیبافی روی دَر قالی با زمزمه ترانه‌هایی که دردهای جسمی را التیام می‌بخشید.

از تیمارداری بچه‌ها هنگام مرضی و از سختی و تنگی معیشت و اینکه فقط سالی یک شب پولخوری سهم آنها بود. از آداب مجالس عروسی و عزا و خوشی‌ها و ناخوشی‌های مردم آبادی و همسایگان و اهل خانه. و خلاصه از اینکه تنها «عشق» و «امید» و «حوکل» رشته زندگی آنها را به آینده گره‌زده بود و دیگر هیچ.

پرداختن به هریک از این‌ها خود کتابی مطول می‌شود؛ اما هر سطر از آن کتاب تجربه و عبرت است. شاید تصویر این همه سختی و رنج زندگی در گذشته‌ها برای امروزی‌ها باورپذیر نباشد؛ اما بی‌گمان این همه امکانات و اسباب آسایش امروزی برای نسل دیروز، «حسرت» توأم با «شکر» است؛ حسرت محرومیت از آنها و شکر نعمت‌ها و فرصت‌هایی که امروز در اختیار است. مادر بزرگ قصه‌هایش پایانی نداشت و تا صحبتهای می‌توانست ادامه داشته باشد؛ اما مجال بیشتری نبود. روایت‌های تلخ‌وشیرین او، خواب شبانه‌ای را در درازترین شب

«خانه مادر بزرگ»، مثل همیشه سرشار از گرمای حضور فرزندان بود؛ با این تفاوت که بهانه این اجتماع شادمانه، احیای سنت کهن است! یلدا قلمداد می‌شد. یلدایی که طی روزگار دور دراز توأم با آیین‌ها و آدابی بوده و همپای با تغییرات زمانه، دست‌خوش تغییراتی هم شده است؛ اما هرچه هست اصالت و هویت آن همچنان پابرجاست. سفره یلدایی را نوه‌ها با خوش‌سلیقگی آراسته بودند و مطابق معمول «هندوانه» و «انار» از میوه‌های شاخص سفره یلدا بود. جای دو نفر چند سالی است در این خانه پر مهر و مهربانی خالی است. پدر بزرگ و یکی از پسران جوان خاندان. این یکی در راه وطن، شهید شده و آن یکی هم در در فراق فرزند را توانست تحمل کند و به او پیوست. حالا همه اصل و اساس و عمود خیمه خانه پدر بزرگ، مادر بزرگی است که بازمانده نسل زنان سخت‌کوش دوران سختی‌های روزگار گذشته به شمار می‌رود. او مثل همیشه با گذاهدرویی از فرزندان و نوه‌ها استقبال می‌کند و از فرصت پیش‌آمده خوشحالی خود را ابراز می‌کند. خالو دو چیز اما خیلی محسوس است: یکی کرسی‌های چوبی قدیمی که محل گرد هم نشستن بود و خاطره گفتن و فالگیری از دیوان حافظ در کنار اطعام و اکرام خانواده و دیگری برف سفیدرنگی که چند سالی است با ما قهر کرده است. هرکسی با خاطره‌های شیرین، لذت و فرخانی را به دل می‌نشانند. نوه‌ها از مادر بزرگ خواسته‌اند گذشته‌های نسبتاً دور، برگردد و زندگی نیم‌قرن گذشته خود را توأم با خاطره‌هایی بازگو کند. آه سردی از نهمان برکشید و اندک‌اندک اشک در حلقه چشمانش نشست. باورمان نمی‌شد او ماه‌ها منتظر چنین لحظه‌هایی بود؛ اما همیشه کمتر سخن می‌گفت و بیشتر گوش شنوایی داشت. وقتی می‌خواست به‌مروور خاطرات حالش متقلب شد. گویی خاطرات خوشی

اصفهان امروز
سید مهدی موسوی

ایران آمادگی کاوش مشترک با ارمنستان را دارد

ایران از علاقه‌مندی دولت و مردم ارمنستان برای تقویت روابط با ایران خبر داد و گفت: مواردی را که شما گفتید به موازات پیشنهادهای و صحبت‌هایی بود که من قصد داشتیم در این نشست مطرح کنم و این به معنای این است که ما نقاط اشتراک زیادی داریم. او افزود: روابط ایران و ارمنستان قدیمی است و مردم دو کشور با هم ارتباط خوبی دارند. دولت ارمنستان از مواضع اصولی جمهوری اسلامی حمایت می‌کند چرا که همواره در کنار ما بوده‌اند و از ما حمایت کردند. وزیر فرهنگ و ورزش ارمنستان یادآور شد: همچنین به‌عنوان نمایندگان دولت ارمنستان از دولت جمهوری اسلامی ایران نسبت به رفتار شایسته با ارمنه و نیز مرمت کلیساها و آثار تاریخی مرتبط با ارمنی‌ها تشکر و قدردانی می‌کنیم. آندراسیان در ادامه از قدردانی از پیشنهادهای وزیر میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی کشورمان یادآور شد: برای اجرای تمام این پیشنهادهای آمادگی داریم و علاقه‌مند به توسعه روابط فرهنگی با ایران هستیم.

وزیر میراث‌فرهنگی در دیدار با وزیر آموزش، علوم، فرهنگ و ورزش ارمنستان با تأکید بر تعمیق روابط فرهنگی گفت: جمهوری اسلامی ایران آمادگی پژوهش و کاوش مشترک با ارمنستان را دارد. به گزارش ایمنه، سیدرضا صالحی‌امیری در دیدار با ژانا آندراسیان وزیر آموزش، علوم، فرهنگ و ورزش ارمنستان با تأکید بر تقویت روابط بین ایران و کشورهای همسایه، اظهار کرد: دو کشور ایران و ارمنستان روابط دیرینه‌ای باهم دارند و به همین دلیل امنیت کشور ارمنستان را امنیت خودمان می‌دانیم؛ سیاست دولت ایران توسعه روابط با ارمنستان است. با توجه اهمیت حوزه فرهنگ و تأثیر گذار آن، اگر روابط فرهنگی دو کشور را تعمیق دهیم سایر حوزه‌ها نیز رونق می‌یابد. او افزود: رابطه دو ملت به ۵۰۰ سال قبل بازمی‌گردد و در فرهنگ ما، ارمنی‌ها به‌عنوان ملتی نجیب قلمداد می‌شوند؛ در دوران دفاع مقدس نیز ارمنی‌ها حضور مؤثری داشتند. وزیر میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی اضافه کرد: هیچ دلیلی برای نداشتن همکاری با ارمنستان نداریم. ما در حوزه میراث‌فرهنگی علاوه بر ثبت جهانی کلیساهای جهان ارمنه در شمال غرب ایران، اکثر کلیساهای داخل کشور را ثبت ملی و حفاظت و مرمت می‌کنیم و این امکان را مقدس می‌شماریم. یکی از قدیمی‌ترین کلیساهای جهان در ایران است و این امکان ضمن حفظ وجه تقدس و برگزاری آئین‌های مذهبی در آن‌ها، به‌عنوان مقاصد گردشگری نیز معرفی شده‌اند. صالحی‌امیری در ادامه به ارائه پیشنهادهای همکاری بین ایران و ارمنستان پرداخت و افزود: پژوهش و کاوش‌های مشترک می‌تواند جز فعالیت فی‌مابین ایران و ارمنستان باشد؛ وزارت میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی دارای پژوهشگاه بوده که دارای بسترها و ظرفیت‌های خوبی برای همکاری بوده و آمادگی داریم تا کاوش‌های مشترک را در ارمنستان انجام

ایران هستیم
ژانا آندراسیان وزیر فرهنگ و ورزش ارمنستان نیز در این دیدار با قدردانی از مواضع دولت جمهوری اسلامی

